

Брюксел, 3 юли 2026 г.
(OR. en)

11127/26

ECOFIN 917
UEM 321
SOC 446
EMPL 248
COMPET 861
ENV 837
EDUC 303
ENER 459
JAI 897
GENDER 134
JEUN 177
SAN 535
ECB
EIB

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА относно икономическата, социалната, трудовата, структурната и бюджетната политика на Литва

Приложено се изпраща на делегациите посоченият по-горе проект за препоръка на Съвета, преработен и съгласуван в различните комитети на Съвета и финализиран от Икономическия и финансов комитет въз основа на предложението на Комисията COM(2026) 215 final.

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно икономическата, социалната, трудовата, структурната и бюджетната политика на Литва

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г. за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета¹, и по-специално член 3, параграф 3 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета за икономическа политика,

¹ Регламент (ЕС) 2024/1263 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2024 г. за ефективна координация на икономическите политики и за многостранно бюджетно наблюдение и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета (ОВ L, 2024/1263, 30.4.2024 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

като има предвид, че:

- (1) В Регламент (ЕС) 2024/1263 се определят целите на рамката за икономическо управление, която е насочена към насърчаване на стабилни и устойчиви публични финанси, устойчив и приобщаващ растеж, устойчивост чрез реформи и инвестиции, както и предотвратяване на прекомерни бюджетни дефицити. В регламента се предвижда, че Съветът и Комисията осъществяват многостранно наблюдение в рамките на европейския семестър в съответствие с целите и изискванията, определени в Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Европейският семестър включва по-специално формулирането и наблюдението на изпълнението на специфичните за всяка държава препоръки.
- (2) На 25 ноември 2025 г. Комисията прие становище относно проекта на бюджетен план на Литва за 2026 г. На същата дата въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 Комисията прие доклада за механизма за предупреждение за 2026 г., в който Литва не бе посочена като една от държавите членки, за които ще е необходимо да се извърши задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната, препоръка за препоръка на Съвета относно човешкия капитал в Европейския съюз, както и предложение за съвместния доклад за заетостта за 2026 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права. Съветът прие препоръката относно икономическата политика на еврозоната² на 21 април 2026 г., а съвместния доклад за заетостта и препоръката относно човешкия капитал – на 9 март 2026 г.
- (3) На 29 януари 2025 г. Комисията публикува компас за конкурентоспособността – стратегическа рамка, която има за цел да повиши глобалната конкурентоспособност на Съюза през следващите пет години. В него трите преобразяващи императива – иновации, декарбонизация и конкурентоспособност, и сигурност – се определят като стълбове от критично значение за устойчив икономически растеж. След публикуването на компаса за конкурентоспособността той служи като основа за работата на европейския семестър, като гарантира, че икономическите политики на държавите членки са съобразени със стратегическите цели на ЕС, и създава единен подход към икономическото управление, насърчаващ устойчивия растеж, иновациите и устойчивостта в целия Съюз.

² ОВ С, C/2026/2434, 28.4.2026 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) През 2026 г. европейският семестър за координация на икономическите политики продължава да се развива успоредно с последния етап от прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ)³. Плановите за възстановяване и устойчивост (ПВУ), заедно с финансирането по линия на политиката на сближаване, бяха от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като в плановите трябваше да се включат по ефективен начин всички или значителна част от предизвикателствата, посочени в съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните цикли, а програмите, финансирани от европейската политика на сближаване, трябваше да вземат предвид специфичните за всяка държава препоръки. Тъй като наближава краят на срока на прилагане на МВУ, продължава да бъде изключително важно да се поддържат и надграждат реформите и инвестициите, подкрепяни и изпълнявани по линия на МВУ, по-специално тези, които допринасят за справяне с предизвикателствата, посочени в специфичните за всяка държава препоръки.
- (5) На 3 юни 2026 г. Комисията публикува доклада за Литва за 2026 г. В него беше оценен напредъкът на Литва в изпълнението на специфичните за държавата препоръки за 2025 г. и беше направен преглед на изпълнението от страна на Литва на ПВУ. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени най-неотложните предизвикателства, пред които е изправена Литва. В него бяха оценени също напредъкът на Литва при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на Съюза в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността и социалното изключване, както и напредъкът в постигането на целите на Обединените нации за устойчиво развитие.

³ Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) На 8 юли 2025 г. след оценката и препоръката на Комисията Съветът прие препоръка, с която одобри националния средносрочен фискално-структурен план на Литва⁴. Планът обхваща периода от 2025 г. до 2029 г. и представя фискална корекция, разпределена за четири години. Съветът препоръча следните максимални темпове на растеж на нетните разходи: 6,1% през 2025 г., 5,2% през 2026 г., 4,8% през 2027 г., 4,5% през 2028 г. и 4,3% през 2029 г., което съответства на максималните кумулативни темпове на растеж, изчислени въз основа на базовата година 2024, от 6,1% през 2025 г., 11,6% през 2026 г., 17,0% през 2027 г., 22,3% през 2028 г. и 27,5% през 2029 г.
- (7) Агресивната война на Русия срещу Украйна и последиците от нея представляват екзистенциално предизвикателство за Европейския съюз. Комисията прикани държавите членки да поискат задействането по координиран начин на националната клауза за дерогация от Пакта за стабилност и растеж, за да се подкрепят усилията на ЕС за постигане на бързо и значително увеличение на разходите за отбрана⁵, като това предложение беше приветствано от Европейския съвет на 6 март 2025 г. След като получи искането на Литва, на 8 юли 2025 г. Съветът, по препоръка на Комисията, прие препоръка, която позволява на Литва да се отклони от препоръчаните максимални темпове на растеж на нетните разходи⁶. Периодът, в който е задействана националната клауза за дерогация (2025 – 2028 г.), позволява на Литва да промени приоритетите на държавните разходи или да увеличи държавните приходи, така че трайно по-високите разходи за отбрана да не застрашат фискалната устойчивост в средносрочен план.

⁴ Препоръка на Съвета от 8 юли 2025 г. за одобряване на националния средносрочен фискално-структурен план на Литва (ОВ С, С/2025/3959, 20.8.2025 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3959/oj>).

⁵ Съобщение на Комисията „Създаване на възможност за увеличаване на разходите за отбрана в рамките на Пакта за стабилност и растеж“, Брюксел, 19.3.2025 г., С(2025) 2000 final.

⁶ Препоръка на Съвета от 8 юли 2025 г., с която се допуска Литва да се отклони от максималните темпове на растеж на нетните разходи, заложиени от Съвета, съгласно Регламент (ЕС) 2024/1263 (Задействане на националната клауза за дерогация), (ОВ С, С/2025/3969, 20.8.2025 г., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3969/oj>).

- (8) На 30 април 2026 г. Литва представи своя годишен доклад за напредъка за 2026 г.⁷ относно спазването на препоръчаните максимални темпове на растеж на нетните разходи и изпълнението на реформите и инвестициите в отговор на основните предизвикателства, посочени в специфичните за държавата препоръки в рамките на европейския семестър.
- (9) Растежът на реалния БВП през 2025 г. беше 2,9%, а инфлацията по ХИПЦ беше 3,4%. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2026 г. се предвижда реалният БВП да нарасне с 3,0% през 2026 г. и с 2,1% през 2027 г., а инфлацията по ХИПЦ да бъде 4,4% през 2026 г. и 2,7% през 2027 г.
- (10) Въз основа на данни, предоставени от Евростат⁸, дефицитът на сектор „Държавно управление“ на Литва се е увеличил от 1,3% от БВП през 2024 г. на 1,8% през 2025 г. главно поради по-високите социални трансфери и увеличението на заплатите в публичния сектор. Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата на изготвяне на прогнозата, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2026 г. се предвижда дефицит, възлизащ на 2,2% от БВП през 2026 г. и на 2,7% от БВП през 2027 г. Увеличението на дефицита през 2026 г. и 2027 г. се дължи на разходната част, по-специално на по-високите разходи за национални инвестиции (2026 г.), отбрана (2027 г.) и социални трансфери и плащанията по лихви (и двете години).

⁷ Годишните доклади за напредъка за 2026 г. са на разположение на адрес: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁸ Евростат, Европейски показатели, 22.4.2026 г.

- (11) Въз основа на оценките на Комисията фискалната позиция⁹, която включва разходи, финансирани както на национално равнище, така и на равнище ЕС, е била експанзионистична – с 1,4% от БВП през 2025 г. Предвижда се тя да бъде експанзионистична с 1,0% от БВП през 2026 г., и рестриктивна с 0,4% от БВП през 2027 г.
- (12) Въз основа на данни, предоставени от Евростат¹⁰, консолидираният дълг на сектор „Държавно управление“ на Литва се е увеличил от 38,0% от БВП в края на 2024 г. до 39,5% от БВП в края на 2025 г. Увеличението на съотношението на дълга през 2025 г. отразява корекцията наличности-потоци. Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата за изготвяне на прогнозата, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2026 г. се предвижда съотношението на дълга към БВП да нарасне до 44,6 % до края на 2026 г. и още до 48,4 % до края на 2027 г. Увеличението на държавния дълг на Литва се дължи на значителните корекции наличности-потоци, свързани главно с излишъците на социалноосигурителните фондове, които водят по-скоро до натрупване на активи, а не до погасяване на дълга, на предварителното финансиране на разходите за отбрана, както и на увеличаването на дефицита.
- (13) Въз основа на данни на Евростат¹¹ общите разходи за отбрана на сектор „Държавно управление“ в Литва възлизат на 2,7% от БВП през 2025 г., което съответства на увеличение от 1,2 процентен пункт от БВП в сравнение с референтната 2021 г. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2026 г. се очаква те да бъдат 2,9% от БВП през 2026 г., което съответства на увеличение от 1,5 процентни пункта от БВП в сравнение с 2021 г.¹²

⁹ Фискалната позиция се определя като мярка за годишната промяна в основната бюджетна позиция на сектор „Държавно управление“. Нейната цел е да бъде оценен икономическият импулс, даден от фискалните политики – както тези, които са финансирани на национално равнище, така и тези, които се финансират от бюджета на ЕС. Фискалната позиция се измерва като разликата между: i) средносрочния потенциален растеж и ii) промяната в първичните разходи без дискреционните мерки по отношение на приходите, включително разходите, финансирани с безвъзмездна подкрепа (безвъзмездни средства) от Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза.

¹⁰ Евростат, Европейски показатели, 22.4.2026 г.

¹¹ Евростат, държавни разходи по класификация на функциите на държавното управление (КОФОГ).

¹² Определението на НАТО за разходите за отбрана се различава от определението за разходите за отбрана по КОФОГ. Освен това може да са налице различия, дължащи се на момента на вписване на разходите, по-специално за военно оборудване, тъй като докладването в рамките на НАТО не следва националните счетоводни правила по отношение на момента на вписването.

- (14) Съюзът продължава да е изправен пред рискове от прекъсване на енергийните доставки и повишена нестабилност на цените, изострени от геополитическото напрежение, което засяга световните пазари на нефт и газ. Опитът от енергийната криза от 2022 – 2023 г. показва, че широкообхватните и нецеленасочени мерки водят до големи фискални разходи и са социално и икономически неефективни. След избухването на войната в Близкия изток през февруари 2026 г. Литва прие редица мерки на фискалната политика за смекчаване на въздействието на високите цени на енергията върху домакинствата и предприятията¹³. Те включват нецеленасочено намаляване на акцизите върху дизеловото гориво и целево намаляване на акцизите върху дизеловото гориво за селското стопанство, и двете от 16 април до 15 юни 2026 г. Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2026 г. фискалните разходи за тези мерки се очаква да възлязат на по-малко от 0,1% от БВП през 2026 г. Според оценките на Комисията, ако тези мерки останат в сила до края на 2026 г., фискалните разходи за тях ще възлязат на 0,1% от БВП през 2026 г.
- (15) Въз основа на изчисленията на Комисията нетните разходи в Литва са нараснали с 10,5% през 2025 г. Растежът на нетните разходи през 2025 г. надхвърля препоръчания максимален темп на растеж, което съответства на отклонение от 1,5% от БВП на годишна база. Като се има предвид гъвкавостта за по-високи разходи за отбрана, предвидена в националната клауза за дерогация, кумулативното отклонение на нетните разходи възлиза на 0,3% от БВП.

¹³ Това отразява положението към крайната дата на изготвяне на прогнозата на Комисията от пролетта на 2026 г. (4 май 2026 г.).

- (16) Въз основа на изчисленията на Комисията се очаква нетните разходи в Литва да нараснат със 7,2% през 2026 г. и с 18,4% кумулативно през 2025 г. и 2026 г. Растежът на нетните разходи през 2026 г. надхвърля препоръчания максимален темп на растеж, което съответства на отклонение от 0,7% от БВП на годишна база. Когато 2025 г. и 2026 г. се разглеждат заедно, се очаква прогнозираният кумулативен темп на растеж на нетните разходи също да бъде над препоръчания максимален темп на растеж, което съответства на отклонение от 2,2% от БВП в кумулативно изражение. Като се има предвид гъвкавостта за по-високи разходи за отбрана, предвидена в националната клауза за дерогация, когато 2025 г. и 2026 г. се разглеждат заедно, прогнозното кумулативно отклонение на нетните разходи възлиза на 0,7% от БВП.
- (17) Данъчните приходи на сектор „Държавно управление“ остават ниски в сравнение със средните за ЕС – 33,3% от БВП през 2024 г. спрямо 40,4% в ЕС. По-специално приходите от периодичното данъчно облагане на недвижимото имущество и екологичното данъчно облагане, които са по-малко вредни за растежа, остават ниски – съответно 0,3% и 1,8% от БВП в Литва в сравнение с 0,9% и 2,1% в ЕС. Въпреки че неотдавнашната реформа на периодичния данък върху недвижимото имущество подобри актуализирането на кадастралните стойности спрямо пазарните цени, неговият потенциал за приходи остава ограничен от високия праг, при който се освобождават основните жилища, и ограничената прогресивност на ставките. В същото време, независимо от положителните промени, въведени от данъчната реформа от 2026 г., данъчната система продължава да позволява данъчен арбитраж между заетостта, самостоятелната заетост и някои корпоративни форми, което създава изкривяванията, намалява прогресивността и отслабва събирането на приходите. Въпреки че напредъкът в цифровизацията на данъчната администрация и широкото използване на електронно подаване и предварително попълнени справки-декларации спомогнаха за намаляването на разликата между потенциалните и реално събраните приходи от ДДС до 13,2% през 2024 г., продължават да съществуват предизвикателства, свързани със спазването на изискванията, а сивата икономика остава над средната за ЕС. Независимо от реализирания напредък при постепенното премахване на субсидиите за изкопаеми горива, все още са в сила някои нецеленасочени мерки за подкрепа, включително намалени акцизи върху природния газ, използван за отопление, и преференциално данъчно третиране за някои видове употреба на изкопаеми горива. По-специално субсидиите за изкопаеми горива, които не са насочени нито към енергийната бедност по целенасочен начин, нито към истинските опасения за енергийната сигурност, възпрепятстват електрификацията и не са от решаващо значение за конкурентоспособността на промишлеността, биха могли да се смятат за приоритет на постепенното премахване.

- (18) Въпреки неотдавнашните увеличения, публичните разходи за здравеопазване и дългосрочни грижи, социална закрила и общи обществени услуги остават доста под средните за ЕС, което ограничава навременния и равен достъп до висококачествени услуги. По данни на Евростат¹⁴ през 2024 г. разходите за социална закрила възлизат на 14,7% от БВП в сравнение с 19,6% в ЕС, докато разходите за здравеопазване възлизат на 5,8% от БВП в сравнение с 7,4% в ЕС, а разходите за дългосрочни грижи – на 1,0% в сравнение с 1,7% в ЕС. Разходите за общи обществени услуги¹⁵ останаха ниски в структурно отношение – 3,6% от БВП, което е сред най-ниските равнища в ЕС. В здравеопазването продължаващият недостиг на инвестиции, включително в инфраструктура, продължава да оказва натиск върху достъпа, качеството и резултатите. Моделът на финансиране на здравните заведения не е ефективен, тъй като приходите от здравноосигурителните вноски остават недостатъчни в структурно отношение за покриване на търсенето и на разходите за здравни услуги, което допринася за нарастващия дефицит на Националната здравноосигурителна каса, дълговете на здравните заведения, неудовлетворените здравни нужди и едно от най-високите равнища на преки плащания от пациентите в ЕС, като фармацевтичните продукти и зъболекарските грижи представляват една трета от тези плащания. Що се отнася до социалната закрила, ниските разходи продължават да ограничават въздействието на трансферите върху намаляването на бедността, като същевременно се запазват съществуващите пропуски в предоставянето на социални услуги, което се дължи и на слабостта на настоящия модел на финансиране. Въпреки че Литва финансира значителен дял от социалните услуги от националния бюджет и планира да въведе индивидуализирани кошници за социални услуги, определящи минималните равнища на финансиране, социалните услуги, финансирани от общинските бюджети, остават неравномерни в различните общини, не отговарят напълно на действителното търсене и често се характеризират с дълго чакане и недостатъчно общинско финансиране.

¹⁴ Евростат, държавни разходи по класификация на функциите на държавното управление (КОФОГ).

¹⁵ Съгласно класификацията на КОФОГ „обща обществени услуги“ се отнася до разходите за цялостното функциониране на държавното управление, включително централната администрация, законодателните и изпълнителните органи, фискалните и външните работи, операциите с държавен дълг и общите трансфери между равнищата на държавно управление.

- (19) Систематичното, съдържателно и навременно участие на местните и регионалните органи, социалните партньори, гражданското общество и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде от съществено значение, за да се гарантира широка ангажираност за успешното изпълнение на инструментите за финансиране на Съюза, както и в контекста на европейския семестър.
- (20) Изпълнението на програмите в областта на политиката на сближаване, които включват подкрепа от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Фонда за справедлив преход (ФСП), Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и Кохезионния фонд (КФ), в Литва е над средния темп за ЕС както по отношение на подбора на проекти, така и по отношение на плащанията. Важно е да се запази настоящата динамика, като същевременно се увеличи максимално въздействието на инвестициите по места. Литва вече предприема действия в рамките на програмите си по политиката на сближаване, за да повиши конкурентоспособността и растежа. Въпреки това някои области може да се нуждаят от допълнително укрепване на изпълнението, включително свързаните със запазващите се регионални различия, резултатите в областта на иновациите извън големите градски центрове, декарбонизацията на транспорта и достъпността на обществените услуги, особено в селските райони. Същевременно Литва трябва да ускори прилагането на ФСП, тъй като средствата трябва да бъдат отпуснати до края на 2026 г. От съществено значение е да се гарантира, че новите инвестиции, определени от Литва в нейния междинен преглед на фондовете на политиката на сближаване, по-специално тези, свързани с петте приоритета, определени в Регламента за междинния преглед¹⁶, се осъществяват бързо и ефективно.

¹⁶ Регламент (ЕС) 2025/1914 на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2025 г. за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1058 и (ЕС) 2021/1056 по отношение на специални мерки за справяне със стратегически предизвикателства в контекста на междинния преглед.

- (21) Като държава на външната източна граница на ЕС Литва е изправена пред допълнителни предизвикателства, които възпрепятстват перспективите ѝ за икономическо и социално развитие, тъй като съществуващите структурни предизвикателства се изострят. Въздействието на агресивната война на Русия срещу Украйна увеличава натиска върху сигурността, смущава трансграничните икономически дейности, намалява привлекателността на инвестициите и ограничава още повече достъпа до финансиране. Опасенията във връзка със сигурността на хората и критичната инфраструктура изискват инвестиции в гражданска защита, готовност и военна мобилност в цялата страна, които биха могли да предоставят възможности за икономиките на регионите, като същевременно добавят допълнителен натиск върху финансирането на обществените услуги.
- (22) Литва е изправена пред редица предизвикателства, свързани с подобряването на достъпа до финансиране за малките и средните предприятия (МСП), укрепването на капацитета за иновации, повишаването на енергийната ефективност и използването на енергия от възобновяеми източници, укрепването на системите за социална закрила и здравеопазване, както и преодоляването на неравенствата в образованието и уменията, необходими на пазара на труда.

- (23) Банковият сектор остава силен според стандартите на ЕС, но достъпът до финансиране е възпрепятстван от силно нежелание за поемане на риск и структурни ограничения. Въпреки изобилната ликвидност и депозити, банките превръщат относително малка част в кредитиране, което отразява трайна неефективност. В същото време литовските капиталови пазари остават плитки и неликвидни въпреки усилията за насърчаване на регионалната интеграция с Естония и Латвия. Пазарната капитализация на Nasdaq Vilnius възлиза на около 6,2% от БВП (Т3 на 2025 г.), доста под равнищата отпреди 2009 г. (30%) и средната стойност за ЕС (69,9%), и е ограничена от малкия брой дружества, регистрирани на фондовата борса, което ограничава възможностите за инвестиции и набирането на местен капитал. Освен това, през юни 2025 г. литовският парламент (Сейм) измени Закона за натрупване на пенсии, като замени автоматичното записване във втория стълб с доброволно участие и позволи широко разпространено частично и пълно теглене на пенсионни спестявания. Тези промени значително намалиха участието (с 38% през Т1 на 2026г.) и допълнително подкопаха и без това много ниското равнище на спестяванията, натрупани в пенсионните фондове, което в края на 2024 г. преди реформата възлизаше на 12,2% от БВП.

- (24) В Литва равнищата на иновационна дейност продължават да са умерени и изостава от средното за ЕС равнище по различни показатели за научни изследвания и иновации. Въпреки че публичните инвестиции в научноизследователска и развойна дейност (НИРД) са на път да постигнат националните цели, интензивността на НИРД в Литва (около 1% от БВП) е доста под средната за ЕС (2,24%), главно поради ниските равнища на инвестициите на предприятията в НИРД (една трета от средната за ЕС). По същия начин броят на заявките за патенти все още е три пъти по-малък от средния за ЕС. Въпреки че Литва предоставя щедри данъчни стимули за НИРД, тяхното използване сред МСП остава ограничено. За да се преразгледат и рационализират данъчните стимули, Министерството на икономиката и иновациите предложи реформа за опростяване на процеса на кандидатстване за получаване на такива стимули, но тя все още не е гласувана от правителството. За да насърчи допълнително частните инвестиции в НИРД, Литва би могла допълнително да прецизира данъчните стимули в подкрепа на сравнително нови предприятия, които все още са губещи.
- (25) Записването във висше образование в областта на науките, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ) остава слабо (25% в сравнение с целта на ЕС от 32%), с големи различия между половете (жените съставляват едва 27,3 % от студентите в областта на НТИМ в сравнение със средната стойност за ЕС от 32,2%). В съчетание с големия процент на отказващи се и относително слабото поемане от пазара на труда на завършилите висше образование в областта на НТИМ, това допринася за постоянния недостиг на работна ръка в ключови сектори на прехода и растежа, по-специално информационните и комуникационните технологии. Въпреки че бяха въведени допълнителни стипендии в областта на НТИМ за студенти в региони извън Каунас и Вилнюс, необходими са допълнителни целенасочени мерки за стимулиране на записването, преодоляване на неравнопоставеността между половете и намаляване на процента на отказващите се.

- (26) Процентът на публично-частните научни съвместни публикации в Литва е най-малък в ЕС, докато публичните разходи за НИРД, финансирани от предприятия, възлизат на една трета от средната стойност за ЕС, като и двата показателя показват слаби връзки между науката и бизнеса. Важен фактор, допринасящ за това, е структурната и институционалната слабост на публичната научна база, като капацитетът за научни изследвания и иновации е разпръснат в множество университети и научноизследователски институции. Литва планира да извърши цялостна оценка на резултатите на цялата публична научноизследователска база – университети, колежи и научноизследователски институти. Този процес обаче ще започне през 2028 г. Освен това, въпреки че настоящият режим на Литва в областта на интелектуалната собственост (ИС) позволява споделена собственост между университетите и предприятията, предприятията невинаги са запознати с този гъвкав режим, което възпрепятства сътрудничеството между науката и бизнеса.
- (27) Регионалните различия в Литва продължават да бъдат значителни и се увеличават, тъй като населението, по-високите доходи и качествените обществени услуги са концентрирани във Вилнюс и няколко по-големи града, докато други окръзи, особено селските райони, изостават. Въпреки че правното основание за междуобщинското сътрудничество беше укрепено, сътрудничеството на практика остава ограничено и разпокъсано, възпрепятствано от недостатъчно развитите договорености за разделяне на разходите, неравномерния административен капацитет и силната фискална централизация. До момента изпълнението до голяма степен се основава на ad hoc споразумения, модели за делегиране или сключване на договори и специфични за сектора договорености, а не на систематична рамка за трайно съвместно предоставяне на услуги в няколко общини. По-силната институционална подкрепа, съчетана с подходящи стимули, би спомогнала за обединяване на ресурсите, подобряване на предоставянето на обществени услуги и на инфраструктурата и привличането на инвестиции в изоставащите региони.

- (28) Литва е постигнала напредък в разширяването на вътрешния капацитет за енергия от възобновяеми източници, който се е увеличил с повече от 30% в сравнение с 2024 г. до 6 121 MW през 2025 г., което се дължи на силния растеж на слънчевата енергия и вятърната енергия от разположени на сушата инсталации. Страната също така разшири децентрализираното производство на енергия от възобновяеми източници. Литва напредва към намаляване на зависимостта си от вносна електроенергия, но продължават да съществуват предизвикателства при разширяването на гъвкавостта на системата и осигуряването на пазарна интеграция за проектите за енергия от възобновяеми източници. Това излага страната на външни колебания в цените и засилва необходимостта от защита на критичната инфраструктура, за да се предотвратят потенциални рискове за доставките. Литва укрепи електроенергийната си система, включително чрез реформи за рационализиране на издаването на разрешения, инвестиции в преносна инфраструктура и съхранение, както и синхронизация с континенталната европейска синхронна зона. Въпреки това ограниченията в капацитета на мрежата, гъвкавостта на системата и трансграничните междусистемни връзки продължават да ограничават интегрирането на енергията от възобновяеми източници и да допринасят за нестабилността на цените.
- (29) Потреблението на енергия в жилищния сектор продължава да нараства, тъй като разширяването на жилищния фонд и нарастващата застроена площ на съществуващите сгради надвишават повишаването на ефективността от мерките за саниране. Отоплението и охлаждането представляват 79% от потреблението на енергия в жилищния сектор, като все още до голяма степен се основават на природен газ, въпреки нарастващото навлизане на възобновяеми източници. Въпреки значителните усилия, положени през последните години – за подобряване на координацията и постигане на напредък в санирането на сгради – Литва е изложена на риск да не постигне целевото си (15%) намаляване на първичното енергийно потребление до 2030 г., което от своя страна възпрепятства напредъка в справянето с енергийната сигурност и енергийната бедност. Необходимо е допълнително и ускорено разгръщане на санирането на сгради, за да се намалят търсенето на енергия и разходите за отопление и охлаждане. Прилагането на мерки в тази насока изправено пред структурни предизвикателства, включително затруднения при прилагането, като недостиг на работна ръка, които ще трябва да бъдат преодоляни.

- (30) Литва е изправена пред предизвикателства при прехода си към кръгова икономика и промишленост с нулеви нетни емисии. Напредъкът по отношение на повторната употреба и рециклирането е в застой, а обработката продължава да бъде съсредоточена на по-ниските равнища в йерархията на отпадъците.
- Производителността на ресурсите в Литва е два пъти по-ниска от средната за ЕС и е четвъртата най-ниска в ЕС, което оказва въздействие върху ресурсната ефективност и производствените разходи на промишлените отрасли. Процентът на кръгово използване на материалите е три пъти по-малък от средния за ЕС и е в застой на същото равнище през последните 10 години. Промишлеността не е основен източник на емисии в Литва, но нейната интензивност на емисиите е почти два пъти по-висока от средната за ЕС. Въпреки това липсва хармонизиран, съчетаващ политически стимули и механизми за финансиране подход за насърчаване на декарбонизацията на промишленото производство, кръговите техники и технологиите за нулеви нетни емисии. Междувременно промишленият преход би могъл да бъде съчетан с преминаване към по-кръгова икономика, особено в областта на опаковките, строителните материали и веригите за създаване на стойност в областта на биоикономиката. Веригите на доставки на Литва зависят в по-голяма степен от екосистемните услуги, отколкото средната стойност за ЕС, докато уязвимостта на транспортната инфраструктура към рискове, свързани с климата, е сред най-силните в ЕС. Поради това инвестициите в опазването на природния капитал и адаптирането към изменението на климата са важни за икономическата конкурентоспособност.

- (31) Емисиите от транспорта в Литва остават трайно високи, като на автомобилния транспорт се падат 44% от емисиите при разпределянето на усилията през 2024 г. Въпреки първоначалните стъпки за увеличаване на използването на устойчив транспорт, пътуванията на пътниците се характеризират с изключителна зависимост от автомобили, като през 2024 г. 92,1% от пътуванията са били с лични превозни средства. Тази зависимост се поддържа от един от най-старите и най-замърсяващи автомобилни паркове в ЕС, където над 27% от превозните средства са на възраст най-малко 20 години, а 63,4% продължават да се задвижват с дизелово гориво. Приемането на по-чисти алтернативи продължава да бъде бавно, тъй като новорегистрираните електрически превозни средства, задвижвани с акумулаторни батерии, представляват едва 5,9% от пазара през 2024 г., което е значително под средното равнище за ЕС от 13,6%. Фискалните пречки, като например липсата на годишен данък за замърсяване от автомобили, продължават да бъдат демотивиращ фактор за обновяването на автомобилния парк, докато липсата на въведено електронно таксуване за тежкотоварните превозни средства възпрепятства навлизането на екологосъобразни алтернативи за превоз на товари. Усилията за подобряване на координацията и привлекателността на обществения транспорт продължават, но все още не са довели до значително преминаване към други видове транспорт. Навлизането на обществения транспорт е възпрепятствано от слабата междуобщинска свързаност и разпокъсаното планиране. Продължава да има неизползван потенциал за декарбонизация в железопътния транспорт, но въздействието му върху околната среда е ограничено от ниската степен на електрификация от 7,9% в сравнение със средната стойност за ЕС от 56,9%. Въпреки че проекти като електрификацията на линията Kaišiadorys-Klaipėda напредват, по трансграничния проект Rail Baltica има закъснения и не се очаква да бъде завършен преди 2030 г.
- (32) Здравната система в Литва се характеризира с висока степен смъртност от лечими и предотвратими заболявания, както и очаквана продължителност на живота при раждане, която е под средната за ЕС. Резултатите в областта на здравеопазването в страната се характеризират също с по-висока смъртност в трудоспособна възраст от средната за ЕС, а значителна част от населението се сблъсква с трудности при достъпа до качествени здравни услуги. Освен това здравната система е засегната от недостиг на здравни професионалисти, особено в отдалечените райони, и от застаряването на медицинските сестри, което оказва влияние върху предоставянето на здравни услуги. Неравномерното географско разпределение на лекарите и относително ниското възнаграждение на общопрактикуващите лекари също ограничават достъпа до грижи. Освен това системата за дългосрочни грижи (ДСГ) е изправена пред значителни предизвикателства, с малък брой работници в областта на ДСГ на 100 лица на възраст 65 и повече години, а всеобхватният и интегриран модел на ДСГ все още е в процес на внедряване.

- (33) Въпреки изпълнението на неотдавнашните реформи, включително реформата на минималния доход, Литва продължава да е изправена пред значителни предизвикателства при справянето с неравенството в доходите, бедността и социалното изключване, като напредъкът до момента остава ограничен. През 2025 г. делът на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, се увеличи за втора поредна година, достигайки 26,3% – доста над средното за ЕС, което излага на значителен риск целта на Литва за намаляване на бедността до 2030 г. Неравенството в доходите също продължава да е сред най-големите в ЕС. Особено засегнати са уязвимите групи, по-специално хората с увреждания, чийто риск от бедност или социално изключване остава най-голям в ЕС, хората на възраст 65 и повече години и хората, живеещи в селски и отдалечени региони. Тези предизвикателства показват слабости в обхвата, адекватността и ефективността на системата за социална закрила (включително пенсиите). Въздействието на социалните обезщетения върху намаляването на бедността остава ограничено въпреки лекото подобрене през 2025 г. Адекватността на основните обезщетения остава слаба, тъй като средните обезщетения за безработица, пенсиите за старост и социалното подпомагане остават под прага на бедността, като едновременно с това продължават да съществуват пропуски в обхвата, особено сред самостоятелно заетите лица. Неотдавнашните промени във втория стълб на пенсионната схема, включително премахването на автоматичното записване и разширяването на възможностите за теглене, могат допълнително да отслабят адекватността на пенсиите в бъдеще. Продължават да съществуват значителни териториални различия в достъпа до социални услуги между общините. Предоставянето на социални услуги остава неравномерно, като тяхното финансиране е твърде зависимо от фондовете на ЕС и недостатъчно съобразено с местното търсене. Тези слабости се задълбочават от липсата на изчерпателни данни на местно равнище, централизирана база данни и ефективна централизирана система за мониторинг на социалните услуги, което ограничава надзора, планирането и управлението на предоставянето на социални услуги в цялата страна.

- (34) В Литва продължава да има изключително голям брой кандидати за социални жилища и дълги срокове на изчакване. През 2025 г. 10 750 семейства са били в списъците с чакащи, а средното време на изчакване за социални жилища е било 5,53 години през 2025 г. Въпреки че значителни средства от ЕС са заделени за подобряване на достъпа до социални жилища и тяхното качество, очаква се тези усилия да решат проблема само частично. Това подчертава необходимостта от допълнителни мерки, включително чрез изграждане на допълнителни жилищни единици и подходяща социална политика, за да се гарантира, че социалните жилища отговарят на основните стандарти за качество и безопасност и са достъпни за уязвимите групи.
- (35) С оглед на решаващата роля на човешкия капитал за повишаване на конкурентоспособността и стратегическата автономност на Съюза, през 2026 г. Съветът препоръча на държавите членки да предприемат действия за спешно справяне със структурните предизвикателства, свързани с човешкия капитал, в областта на уменията и образованието и обучението, които възпрепятстват конкурентоспособността. Специфичните за държавата препоръки за 2026 г., отправени към Литва, могат да допринесат за изпълнението на препоръката на Съвета относно човешкия капитал в Съюза.
- (36) Общата образователна система на Литва е изправена пред трайни предизвикателства, включително неравенство и значителни различия между градските и селските райони. В селските райони участието в образованието и грижите в ранна детска възраст е по-слабо, а образователните резултати са по-посредствени. Въпреки че финансираните по МВУ инициативи, като например Програмата за училищата на хилядолетието, подобриха приобщаването и резултатите от обучението в някои училища, неотдавнашните корекции в политиката, които позволяват по-малки класове в гимназиите в селските райони, рискуват да подкопаят напредъка в подобряването на качеството, равенството и ефективността на училищната мрежа.

- (37) Учителската професия изпитва постоянен недостиг, особено в селските райони и дисциплините в областта на НТИМ. Образователната система е изправена пред значителни предизвикателства, тъй като почти половината от младите учители възнамеряват да напуснат професията в срок от пет години, а работната сила е с най-голям дял на застаряващи учители в прогимназиалните училища в ЕС. За да се преодолее този недостиг, от съществено значение са целенасочените мерки за привличане и задържане на учителите.
- (38) Недостигът на работна ръка в ключови сектори като здравеопазването, публичната администрация, транспорта и финансите подчертава слабостите в настоящата система за обучение с цел придобиване на умения. Професионалното образование и обучение (ПОО) в Литва продължава да бъде недостатъчно привлекателно, което пряко допринася за недостига на работна ръка. Тази липса на привлекателност в програмите за ПОО изостря недостига на работна сила, който възпрепятства икономическата производителност и растежа. Укрепването на професионалното ориентиране в училищата чрез практически мерки като обмяна на опит чрез наблюдение на работата на колеги в областта на ПОО и обучение чрез посещения на работодатели би могло значително да подобри осведомеността на учениците относно възможностите за професионално обучение и да повиши привлекателността на ПОО. Литва предприе стъпки чрез важни реформи за повишаване на съответствието на висшето образование с нуждите на пазара на труда, но по-добри резултати в тази област се очакват едва от 2028 г. Непрекъснатото укрепване на съответствието с нуждите на пазара на труда и обхвата на образованието за възрастни, особено за безработните, нискоквалифицираните и други уязвими групи, е от съществено значение за преодоляване на недостига на умения и на работна ръка.

- (39) Трайната безработица, включително дълготрайната безработица, показва слабости във функционирането на активните политики по заетостта. В Литва търсенето на активни политики по заетостта постоянно надвишава действителния брой на участниците, което оказва отрицателно въздействие върху обхвата на тези политики и следователно върху интеграцията на безработните на пазара на труда. Въпреки че активните политики по заетостта разчитат в голяма степен на финансиране от ЕС, това финансиране е изчерпано, което заедно с недостатъчните средства от бюджета и нарастващите разходи за политиката представляват основните фактори за слабия обхват на активните политики по заетостта. През 2025 г. участието в тези политики спадна до почти една трета от равнищата през 2024 г. и се очаква да остане на това равнище и през 2026 г. Увеличаването на националното финансиране и разработването на устойчив модел на финансиране биха могли да подобрят обхвата на активната политика по заетостта и да спомогнат за намаляване на безработицата. Поради бързо застаряващото общество и прогнозното намаляване на работната сила са необходими допълнителни усилия за насърчаване на интеграцията на пазара на труда на хората с увреждания, младите хора, незаети с работа, учене или обучение, и други уязвими групи, които се нуждаят от усилия, надхвърлящи активните политики по заетостта. Преодоляването на тези предизвикателства би допринесло и за подпомагане на възходящата социална конвергенция в съответствие с анализа на Службите на Комисията на втория етап по държави въз основа на характеристиките на Рамката за социална конвергенция¹⁷.
- (40) С оглед на тясната взаимообвързаност между икономиките на държавите членки от еврозоната и колективния им принос за функционирането на Икономическия и паричен съюз, през 2026 г. Съветът препоръча на държавите членки от еврозоната да предприемат действия, включително чрез своите планове за възстановяване и устойчивост, за да изпълнят препоръката относно икономическата политика на еврозоната за 2026 г. За Литва препоръка 1 спомага за изпълнението на първата, втората и третата препоръка относно еврозоната, препоръка 2 спомага за изпълнението на четвъртата препоръка относно еврозоната, препоръка 3 спомага за изпълнението на петата, седмата и единадесетата препоръка относно еврозоната, препоръка 4 спомага за изпълнението на седмата препоръка относно еврозоната, а препоръки 5 и 6 спомагат за изпълнението на петата препоръка относно еврозоната,

¹⁷ [SWD \(2026\) 122 – Анализ на втория етап по държави на социалната конвергенция в съответствие с Рамката за социална конвергенция, 2026 г.](#)

ПРЕПОРЪЧВА на Литва да предприеме през 2026 г. и 2027 г. следните действия:

1. Да предприеме действия за контрол на нетните разходи, за да се съблюдават максималните темпове на растеж, препоръчани от Съвета на 8 юли 2025 г., като се има предвид отклонението, отчетено до 2025 г., и същественото отклонение, прогнозирано от Комисията за 2026 г. спрямо препоръчания таван на нетните разходи, и същевременно се използва гъвкавостта, предоставена от националната клауза за дерогация, задействана от Съвета. Да увеличи общите разходи и готовност в областта на отбраната и сигурността, като същевременно гарантира устойчивостта на обслужването на дълга и ефективността на разходите и постепенно адаптира бюджета, за да поддържа структурно по-високи разходи за отбрана. Да гарантира, че мерките, предприети за смекчаване на въздействието на покачването на цените на енергията, са временни и насочени към защита на уязвимите домакинства или към задоволяване на нуждите на енергоемките предприятия, запазват стимулите за икономии на енергия, и че фискалните разходи за тези мерки са съвместими с поетите ангажименти по фискалната рамка на ЕС. Да продължава да разширява приходите на сектор „Държавно управление“, като увеличи ролята на данъците, които са по-малко вредни за растежа, подобри спазването на данъчното законодателство, допълнително рационализира и опрости специалните данъчни режими и продължи постепенната отмяна на нецеленасочените субсидии за изкопаеми горива. Да осигури подходящо финансиране за здравеопазването, социалната закрила и общофункционалното управление на държавата, и подобри моделите на финансиране на социалните услуги и здравните институции.
2. Да осигури непрекъснатост на реформите и инвестициите, осъществявани в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост. Да поддържа темпа на изпълнение на програмите по политиката на сближаване, като се основава, когато е целесъобразно, на преразпределението към стратегическите приоритети и възможностите за гъвкавост, договорени в контекста на междинния преглед на рамката на политиката на сближаване. Да се справи със специфичните социално-икономически предизвикателства и предизвикателствата, свързани със сигурността и гражданската готовност, които засягат регионите по източната външна граница на ЕС, включително необходимостта да се инвестира в инфраструктура с двойно предназначение.

3. Да подобри достъпа до финансиране за малките и средните предприятия, включително чрез стимулиране на конкуренцията във финансовите услуги, повишаване на ликвидността на капиталовия пазар, насърчаване на по-голямо участие на финансовите пазари. Да улесни частните инвестиции в НИРД, включително чрез преразглеждане на съществуващите данъчни стимули. Да разработи стимули за сътрудничество между бизнеса и науката, наред с другото, чрез укрепване на капацитета на публичната научна база да допринася за бизнес иновациите. Да стимулира записването в областта на НТИМ след завършено средно образование, по-специално за жените. Да преодолее регионалните различия чрез засилване на институционалната подкрепа и чрез предоставяне на стимули за насърчаване на междуобщинското сътрудничество за споделяне на обществени услуги и привличане на инвестиции в регионите.
4. Да намали още повече зависимостта от изкопаемите горива и вноса на енергия и да осигури достатъчен капацитет и достъп до електроенергийната мрежа в подкрепа на разгръщането на възобновяемите енергийни източници. Да ускори и увеличи санирането на сгради, включително чрез преодоляване на недостига на работна ръка. Да постигне напредък в трансформацията на чистата промишленост и прехода към кръгова икономика чрез увеличаване на производителността на ресурсите. Да ускори декарбонизацията на транспорта, особено на автомобилния и железопътния транспорт, включително чрез завършването на Rail Baltica, и подобряването на координацията и привлекателността на обществен и устойчив транспорт, за да се увеличи използването му.
5. Да укрепи достъпа до първични грижи и грижи в общността и да увеличи наличието на специалисти в областта на здравеопазването и дългосрочните грижи, особено в отдалечените райони. Да се справи с неравенството в доходите и бедността чрез увеличаване на обхвата и адекватността на системата за социална закрила, създаване на централизирана система за мониторинг на социалните услуги и разширяване на предлагането на качествени социални жилища.

6. Да подобри качеството, справедливостта и ефективността на системата на общото образование, като обърне специално внимание на разликите в постиженията между градските и селските райони, и същевременно повиши привлекателността на учителската професия, за да се реши проблемът с недостига. Да се справи с недостига на умения чрез повишаване на съответствието на висшето образование с нуждите на пазара на труда, повишаване на привлекателността на ПОО, подобряване на ученето за възрастни, включително за уязвимите групи, и увеличаване на обхвата на активните политики по заетостта.

Съставено в Брюксел на ... година.

За Съвета

Председател
